

TANTÁRGYI TEMATIKA

2026/2027 tanév I. félév; Munka- és társadalombiztosítás alapszak

Tantárgy neve: Munkaügyi kapcsolatok és szociális jog története	Tantárgy Neptun kódja: AJJOT141MBAN1 (nappali) AJJOT141MBAL1 (levelező) Tárgyfelelős intézet: Jogtörténeti és Jogelméleti Intézet Jogtörténeti Tanszék Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Turkovicsné Dr. Koncz Ibolya Katalin egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Dr. Turkovicsné Dr. Koncz Ibolya Katalin egyetemi docens	
Javasolt félév: 1. őszi félév	Előfeltétel: -
Óraszám: nappali: 2 óra / hét levelező: 12 óra/félév	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali/levelező
Tantárgy feladata és célja: <i>Munkaügyi kapcsolatok és szociális jog története</i> című tárgy az alapozó ismeretek körébe tartozik. Célja, hogy a későbbi tételes jogi tárgyak jobb megértése érdekében a hallgatókat megismertesse azon történeti előzményekkel a munkaügyi kapcsolatok és szociális jog fogalmáról, szereplőiről, a munkaügyi kapcsolatok, a szociális rendszerek történetileg kialakult típusairól, amelyekből a ma hatályos szabályozás kialakult. Figyelemmel kíséri az egyetemes és magyar történelemben a munkaügyi kapcsolatok és a szociális jogi normáinak kialakulását, elemzi azok tartalmát. Belső rendszerét az egyetemes és hazai történelem kronológiai rendje szerint alakítottuk ki. Tárgyköre a szűkebb értelemben vett munkajogtörténeten kívül magába foglalja a társadalombiztosítási jog kialakulását és fejlődéstörténetét is. A tárgy keretében vizsgáljuk az Európai Unió szociális jogrendszerének elvi, és tételes jogi alapjait. Figyelemmel kísérjük a magyar szociális jog utóbbi tíz évének fejlődési irányait, és legfőbb eredményeit. Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> T2, T5, T7, T14; T18 <i>képesség:</i> K1, K4, K9, K14, K26 <i>attitűd:</i> A1, A5, A6; A7; A18 <i>autonómia és felelősség:</i> F1, F3, F4	
Tantárgy tematikus leírása:	
I. konzultáció: 1. <i>A tantárgyi követelmények és a tematika ismertetése.</i> 2. <i>A munkaügyi kapcsolatok történeti gyökerei – Munkavégzés, érdekkapcsolatok és középkori előzmények</i> 3. <i>A modern munkaviszony kialakulása – Iparosodás, munkaszerződés és munkajogi minimumkövetelmények</i> 4. <i>A munkaügyi kapcsolatok szereplőinek megszerveződése – Munkavállalói és munkáltatói érdekképviseltek</i> 5. <i>Együttműködés és konfliktus a munka világában – Munkavállalói részvétel, érdekegyeztetés és kollektív fellépés</i> II. konzultáció 5. <i>A munkaügyi jogviták rendezésének története – Egyeztetés, döntőbíráskodás és munkaügyi bíráskodás</i> 6. <i>A munkakérdés nemzetközivé válása – Az ILO és az európai munkaügyi szabályozás történeti alapjai</i> 7. <i>Munkaügyi kapcsolatok változó politikai rendszerekben – A magyar intézményrendszer fejlődése 1945-től napjainkig</i>	

II. A szociális jog és a társadalombiztosítás története

8. A gondoskodás történeti formái – A szociális jog ókori és középkori előzményeitől az állami szerepvállalásig

III. konzultáció

9. A szociális állam két történeti útja – A bismarcki és a Beveridge-modell, valamint az európai jóléti rendszerek
10. Szegénygondozástól az állami szociálpolitikáig – A magyar szociális gondoskodás fejlődése 1867 és 1989 között

Az Egri Norma az előadás egyik kiemelt magyar történeti esete lehet.

11. Önszegélyezéstől a kötelező biztosításig – A társadalombiztosítás kialakulása és ágainak fejlődése Európában és Magyarországon
12. Biztosítás és társadalmi biztonság változó állami keretek között – A magyar társadalombiztosítás reformjai a 20. században

IV. konzultáció

13. Szociális igényből jogvita – A társadalombiztosítási bíraskodás kialakulása Magyarországon és Európában
14. Nemzeti szociális rendszerektől a Szociális Európáig – Az uniós szociálpolitika és a magyar szociális jog fejlődése 1990 után

Félév lezárása, a vizsgatételek végső rögzítése

EGYSÉGES TÉTELSOR**NAPPALI ÉS LEVELEZŐ HALLGATÓK RÉSZÉRE****Munkaügyi kapcsolatok és szociális jog története tárgyból**

2026/2027. tanév I. félév

I. A munkaügyi kapcsolatok története

1. A munkaügyi kapcsolatok fogalma, területei és történeti fejlődésének főbb szakaszai
2. A munkavégzés középkori keretei – A céhek, valamint a mesterek, legények és inasok kapcsolata
3. Az ipari forradalom hatása a munkavégzésre és a modern munkaviszony kialakulására
4. A munkaszerződés önállósodása és elkülönülése a korábbi szolgálati szerződésektől
5. A munkajogi minimumkövetelmények kialakulása – Munkaidő, munkavédelem, valamint a gyermek- és női munka korlátozása
6. A munkavállalói érdekképviselések és a szakszervezetek kialakulásának történeti feltételei
7. A munkáltatói érdekképviselések kialakulása és szerepük a munkaügyi kapcsolatokban
8. A munkavállalói részvétel történeti formái és az üzemi képviselő kialakulása
9. A kollektív munkaügyi kapcsolatok történeti alapintézményei – Egyeztetés, kollektív megállapodások és kollektív fellépés
10. A munkaügyi bíraskodás kialakulásának társadalmi és jogi előzményei Európában
11. A munkaügyi bíraskodás kialakulása és fejlődése Magyarországon 1945-ig
12. A magyar munkaügyi bíraskodás szervezeti változásai 1945 után
13. A nemzetközi munkajogi szabályozás kialakulásának társadalmi és gazdasági előzményei
14. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet létrejötte, működési sajátosságai és történeti jelentősége
15. Az európai munkaügyi szabályozás és a szociális párbeszéd történeti fejlődése
16. A magyar munkaügyi kapcsolatok átalakulása 1945 után és az államszocialista időszakban
17. A munkavállalói és munkáltatói érdekképviselések átalakulása a rendszerváltozás idején
18. A magyar munkaügyi kapcsolatok és az országos érdekegyeztetés intézményrendszere 1990 után

II. A szociális jog története

19. A szociális gondoskodás ókori formái és társadalmi rendeltetésük
20. Az egyházi, városi és közösségi gondoskodás intézményei a középkorban
21. A felvilágosult abszolutizmus és az állami szociális gondoskodás kezdetei
22. A bismarcki társadalombiztosítási rendszer kialakulása és alapvető jellemzői
23. A Beveridge-modell létrejötte, céljai és legfontosabb sajátosságai
24. A bismarcki és a Beveridge-modell összehasonlítása, valamint hatásuk az európai jóléti rendszerekre

25. A Szemaskó-modell kialakulásának történeti körülményei és alapelvei
26. A Szemaskó-modell működési sajátosságai, előnyei és problémái
27. Az amerikai szociális és egészségbiztosítási modell történeti kialakulása és alapvető jellemzői
28. Állami programok és magánbiztosítás az amerikai modellben – A vegyes rendszer működésének sajátosságai
25. A magyar szociális gondoskodás és szegénypolitika fejlődése a dualizmus korában
26. A magyar szociális gondoskodás változásai a két világháború között, különös tekintettel az Egri Normára
27. A magyar szociálpolitika és szociális ellátás jellemzői 1945 és 1989 között
28. Az önszegélyező pénztáráktól a kötelező társadalombiztosításig – A biztosítási elv történeti fejlődése
29. A társadalombiztosítás magyarországi kialakulása és első intézményei
30. A társadalombiztosítás ágainak kialakulása és történeti bővülése A magyar társadalombiztosítás reformjai
31. A magyar társadalombiztosítás reformjai a két világháború között
32. A magyar társadalombiztosítás átalakulása 1945 után és az államszocializmus időszakában
33. A társadalombiztosítási bíráskodás kialakulása és főbb európai modelljei
34. A társadalombiztosítási bíráskodás kialakulása és történeti fejlődése Magyarországon
35. Az európai integráció szociálpolitikai céljainak és intézményeinek történeti fejlődése
36. A magyar szociális jog és intézményrendszer átalakulása 1990 után, különös tekintettel az európai integráció hatására

Kötelező irodalom:

1. *Stipta István*: A felvilágosult abszolutizmus időszakának államszervezeti jellemzői Magyarországon. In: Segédanyag a Magyar alkotmány- és jogtörténet oktatásához II. Miskolc, 1995. 8-20. p
2. *Gyulavári Tamás-Könczei György*: Európai szociális jog. Osiris, Budapest, 2000.
3. *Kardos Gábor*: Üres kagylóhéj? A szociális jogok nemzetközi jogi védelmének egyes kérdései. Gondolat, Budapest, 2003.
4. *Hilf László*: A szegedi iparosság története, A céhek eredete és kialakulása Magyarországon 1929. Szegedi Ipartestület
5. *Randé Jenő*: A gépek forradalma Móra könyvkiadó 1976 Budapest
6. *Arató Zoltán*: A munkavédelem és munkavédelmi ellenőrzés története Magyarországon
7. *Weitbrecht, H. - Berger, G.*: Zur Geschichte der Arbeitsbeziehungen Berlin, 1985. ISBN 3-11-009533-5

Ajánlott irodalom:

1. *Ibolya Katalin Koncz*: The Impact of Industrial and Technological Changes on States Social Policy and Social Structure in the First Half of the 20th Century in Hungary Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kassa, 2024.
2. *István Stipta*: Die vertikale Gewaltentrennung. Gondolat, Budapest, 2005.
3. *Bánsági Györgyi*: Szociális jog. Budapest, 2000.
4. *Molnár Margit*: Töredékek a szociális gondoskodás ókori történetéből. Esély, 1992. 3. sz. 93-103. p.
5. *Kiss György*: Munkajog Osiris, Budapest, 2005.
6. *Doris Schwarzer*: Arbeitsbeziehungen im Umbruch gesellschaftlicher Strukturen 1. Auflage 1996. ISBN 978-3-515-06811-6
7. *Ágoston P.*: A sztrájk jogalapja. Budapest, 1907, Magyar Jogászegyleti Értekezések, 271. szám. XXXIV. köt. 6. füzet
8. *Román László*: A munkajog alapintézményei I. kötet, Budapest, 1994
9. *Csizmadia-Kovács-Asztalos*: Magyar alkotmány- és jogtörténet Budapest, 1997.

Egyéb tudnivalók:

Felmentési kérelem, kreditbeszámítási kérelem benyújtása esetén – karunk kreditátvételi szabályzata értelmében – felmentés, kreditbeszámítás akkor kapható, ha a hallgató korábban megszerzett ismeretei legalább 75%-ban lefedik a felvett tantárgy tematikáját és a kollokvium időpontja 10 éven belül volt.

Oktatói fogadó óra (személyesen, illetőleg telefonon, e-mailben):

A/6-os épület 219-es szoba. Telefon: +3646/565-111/23-39

e-mail: ibolya.koncz@uni-miskolc.hu.

Hallgatói ügyintézés:

Losonczi Laura A/6.épület 222. szoba

Tel: +3646/565-186

e-mail: laura.losonczi@uni-miskolc.hu